

Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımların Makroekonomik ve Jeopolitik Parametrelerle Şekillenmesi: ARDL Perspektifinden Bulgular

Atilla ÜNLÜ¹

¹ Öğr.Gör. Dr., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Kariyer Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi, ORCID: 0000-0002-4900-3144

Öz: Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY), ekonomik büyüme ve kalkınma politikalarının desteklenmesi sürecinde önemli bir fonksiyona sahiptir. 1990’lı yıllardan itibaren küreselleşmenin hız kazanmasıyla dünya ekonomisindeki DYY hacmi artmaya başlamıştır ve bu artış, ekonomik entegrasyon, yatırım ortamlarının iyileşmesi ve teknolojik gelişmeler gibi faktörlerle desteklemiştir. Ancak, DYY’lerin yatırım kararlarında hangi faktörlerin birer çıpa olarak kabul etiklerine dair tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bu belirsizliğin temel nedeni küresel koşulların sürekli değişmesi ve dönemsel olarak farklı faktörlerin ön plana çıkmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada, 1985-2023 yılları arasında Türkiye’deki jeopolitik risk ve ekonomik büyümenin doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) üzerindeki etkileri incelenmiştir. ADF testi ile serilerin durağanlık özellikleri belirlenmiş, ardından ARDL sınır testi kullanılarak değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönem ilişkileri analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, jeopolitik riskin DYY üzerinde negatif, ekonomik büyümenin ise pozitif bir etki yarattığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, jeopolitik risklerin azaltılmasının ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanmasının, DYY çekiminde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Jeopolitik Risk

Jel Kodları: O40, F21, N40, D11

The Shaping of Foreign Direct Investments in Turkey by Macroeconomic and Geopolitical Parameters: Insights from the ARDL Perspective

Atıf: Ünlü, A. (2025).

Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımların makroekonomik ve jeopolitik parametrelerle şekillenmesi: ARDL perspektifinden bulgular. *Fiscaeconomia*, 9(3), 1323-1340. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1590795>

Geliş Tarihi: 25.11.2024

Kabul Tarihi: 28.03.2025

Telif Hakkı: © 2025. (CC BY) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

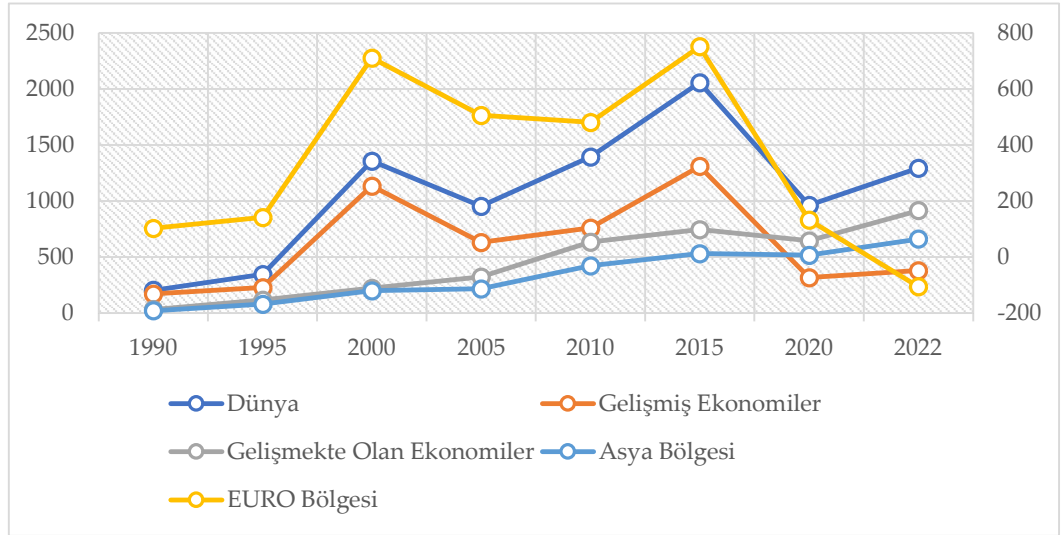
Abstract: Foreign direct investments (FDI) have an important function in the process of supporting economic growth and development policies. With the acceleration of globalization since the 1990s, the volume of FDI in the world economy has started to increase, and this increase has been supported by factors such as economic integration, improvement of investment environments, and technological developments. However, there is no consensus on which factors are considered as anchors in the investment decisions of FDIs. The main reason for this uncertainty is that global conditions are constantly changing, and different factors come to the fore periodically. This study analyzes the effects of geopolitical risk and economic growth on foreign direct investment (FDI) in Turkey between 1985 and 2023. The stationarity properties of the series are determined by the ADF test, and then the short and long-run relationships between the variables are analyzed using the ARDL bounds test. The results show that geopolitical risk has a negative effect on FDI, while economic growth has a positive effect. These findings suggest that reducing geopolitical risks and ensuring sustainable economic growth play a decisive role in attracting FDI.

Keywords: Economic Growth, Foreign Direct Investment, Geopolitical Risk

Jel Codes: O40, F21, N40, D11

1. Giriş

Dünyanın dört bir yanında, siyasi, ekonomik ve dini nedenlerle büyüyen istikrarsızlık süreci, günümüzde şiddetini artırarak İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en tehlikeli boyutuna ulaşmıştır. Özellikle Arap Baharı ile Orta Doğu'da başlayan istikrarsızlık süreci, Afganistan'daki siyasi belirsizlik, Sudan'daki iç savaş, Dağlık Karabağ Savaşı, Hindistan ve Pakistan arasındaki artan gerilim, Çin-Tayvan krizi, Filistin, Lübnan, İran ve İsrail arasındaki çatışmalar, Rusya-Ukrayna Savaşı ve Suriye ile Irak'tan Türkiye'ye yönelik terör saldırılarıyla daha da derinleşmiştir. Bu gelişmeler, dünyada Üçüncü Dünya Savaşı olasılığının ciddiyetle tartışılmasına neden olmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'nun yıllık Küresel Riskler Raporu'na göre, jeopolitik riskler son beş yıl boyunca etkileri açısından en büyük üç küresel tehdit arasında yer almaktadır (WEF, 2023). COVID-19'un dünya ekonomisi üzerinde oluşturduğu yıkıcı etkilere ek olarak, günümüzde küresel jeopolitik risk düzeyinde yaşanan artış dünya ekonomisinde durgunluğa yol açmıştır ve bu durum jeopolitik risklerin ekonomi üzerindeki etkilerinin daha detaylı bir şekilde incelenmesini zorunlu hale getirmiştir (Troung vd., 2024). Bu bağlamda, kaynak ihtiyacı olan ülkeler için önemli bir kalem olan doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) perspektifinden, yatırımcıların yatırım kararı alma süreçlerinde jeopolitik risk düzeyinin ve ekonomik büyümenin rolünü incelemek önemli bir faktör haline evrilmiştir. DYY, kaynak ülkenin (yatırımcı) sermaye, bilgi birikimi, teknoloji ve yönetim becerilerini hedef ülkeye (yatırım yapıldığı ülke) aktarmasını sağlayan önemli bir iktisadi faaliyettir. Bu faaliyet, kaynak ülkelerin küresel pazarlara erişimini genişletmekte, sermaye getirisini artırmakta ve stratejik iş birlikleri kurma noktasında avantajlar sağlamaktadır. Hedef ülkelerde ise başta makroekonomik göstergeler (büyüme, istihdam vb.) olmak üzere birçok faktör üzerinde pozitif etkiler oluşturmaktadır (Carbonell & Werner, 2018). DYY'lerin küresel ölçekte gelişimi, 1990'lardan itibaren artan küreselleşme ile birlikte hız kazanmış olup, bu eğilim Grafik

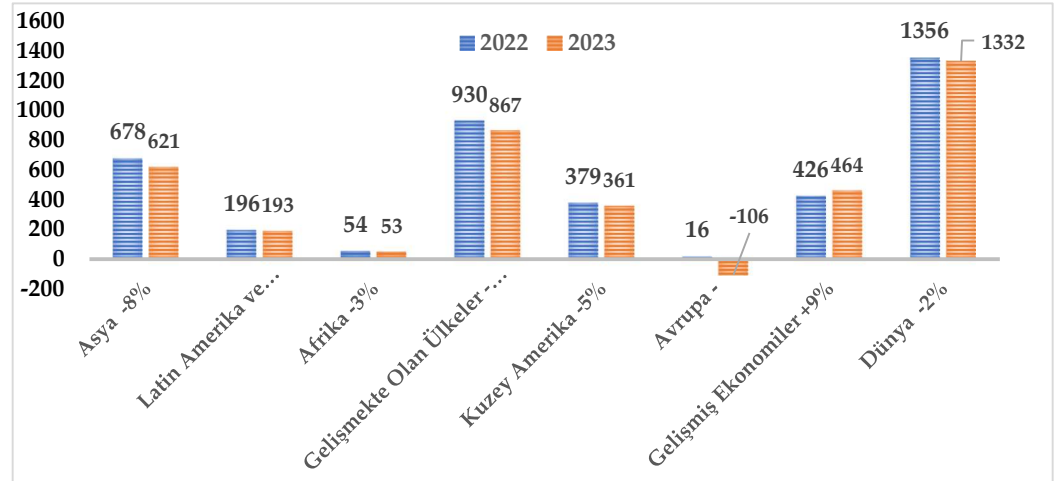

1'de sunulmuştur.

Grafik 1. 1990-2022 Yılları Arasında DYY Girişleri (Milyar dolar) (Kaynak: UNCTAD, 2024.)

Grafik 1 incelendiğinde 1990'lı yıllarda tüm bölgelerde benzer seviyelerde seyreden DYY akışları, 2000'li yıllardan itibaren özellikle dünya genelinde ve gelişmiş ekonomilerde hızla artmıştır. 2015 yılında küresel ölçekte en yüksek seviyeye (2.056 milyar \$) ulaşan yatırımlar, 2020'de keskin bir düşüş yaşadı. Bu dönemde en büyük kaybı Euro Bölgesi yaşarken, Asya Bölgesi ve gelişmekte olan ekonomiler görece daha istikrarlı bir seyir izlemiştir. 2015 yılı sonrasında DYY girişlerine ait dünya ortalaması düşme eğilimini girmiştir, bu etkinin oluşmasına sebep olan ana faktörler arasında şunlar yer almaktadır; küresel ölçekte ekonomik büyüme hacminin azalması, emtia fiyatlarının

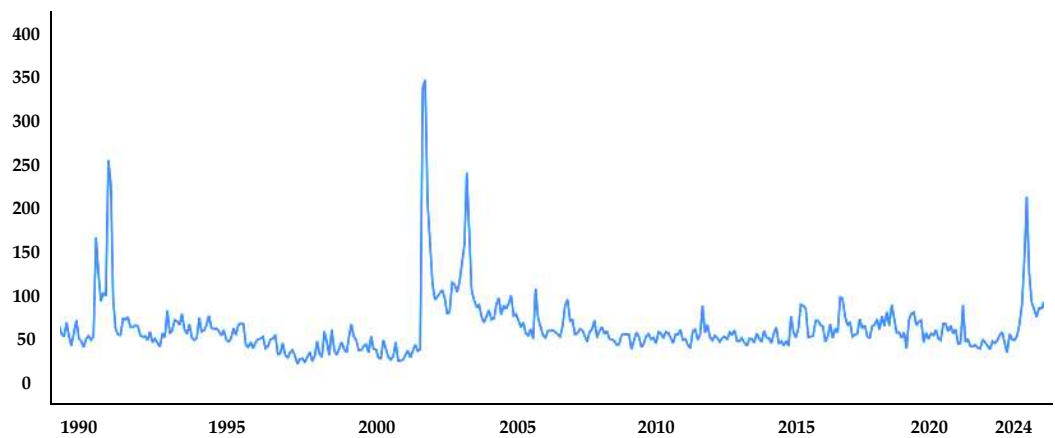
düşmesine bağlı olarak şirket kârlarının azalması ve FED'in faiz artırımları gibi hususlar yer almaktadır (Tütüncü & Evlimoğlu, 2023). DYY'ler 2022 yılında, dünya genelinde toparlanma eğiliminde olmasına rağmen, EURO Bölgesi ve gelişmekte olan ekonomilerde yatırım akışlarının görece düşük seviyelerde gerçekleşmiştir. 2023 yılında ise DYY'ler, dünya genelinde %2 seviyesinde azalmıştır ve bu azalış gelişmiş ülkeler grubu hariç bütün bölgelerde gerçekleşmiştir (Bkz. Grafik 2).

Grafik 2. Ekonomik Gruplar ve Bölgelere Göre DYY Girişleri (Milyar dolar ve % Değişim) (Kaynak: UNCTAD, 2024.)

Doğrudan yabancı yatırım kararını etkileyen faktörleri inceleyen araştırmalarda (Lu vd., 2020; Kyaw vd., 2023; Liu vd., 2024) genellikle ortak bir sonuca ulaşamamıştır ve bu çalışmaların bulunduğu tek ortak nokta, yabancı yatırımları etkileyen faktörlere dair evrensel ve genel geçer bir değişken setinin olmayışdır (Kumari & Sharman, 2015). Bu kapsamda son yıllarda küresel ölçekte artan jeopolitik risklerin doğrudan yabancı yatırımları nasıl etkilediği konusunda araştırmalar yapılmaya başlanmış olsa da bu konu üzerinde literatürde henüz yeterince derinleşme sağlanamamıştır.

Dario Caldara ve Matteo Iacoviello tarafından jeopolitik olayları ve ilişkili riskleri ölçmek amacıyla, jeopolitik gerilimleri ele alan gazete makalelerinin sayımına dayalı "GPR Endeksi" adı verilen bir endeks geliştirmişlerdir (matteoiacoviello, 2024). Grafik 3'te bu endeks kapsamında 1990-2024 dönemine ilişkin küresel jeopolitik risk endeksi sunulmuştur.

Grafik 3. Küresel Jeopolitik Risk Endeks Trendi (1990-2024) (Kaynak: matteoiacoviello, 2024.)

Grafik 3 incelendiğinde: 1990 yılında yaşanan Körfez Savaşı, 2001 yılında ABD'ye yapılan saldırı, 2003 yılında başlayan Irak Savaşı ve 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı gibi önemli jeopolitik olayların, küresel jeopolitik risk endeksinde belirgin artışlara

yol açtığı gözlemlenmektedir. Dünyada yaşanan savaşlar ve terör eylemleri, küresel ekonominin aktörleri üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır (Jha vd., 2024). Bu bağlamda, devletlerin ekonomik gelişmişlik seviyeleri ve sektörel farklılıkları, söz konusu etkilerin boyutunu değiştirebilmektedir (Soussane vd., 2023).

Küresel jeopolitik risk endeksindeki artışa neden olan gelişmelerin büyük ölçüde Türkiye'ye yakın bölgelerde yaşanması, ülke üzerinde çok boyutlu etkiler yaratmaktadır. Ancak bu çalışma, 1985–2023 dönemi için Türkiye'nin jeopolitik risk düzeyi ile ekonomik büyüme oranının doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisini belirlemeye odaklanmaktadır. Çalışma kapsamında, öncelikle ampirik literatür incelenmiş, ardından araştırmada kullanılan veri seti ve yöntem detaylı şekilde açıklanmış ve nihayetinde ampirik analiz gerçekleştirilerek elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın literatüre iki temel katkı sunması beklenmektedir. İlk olarak, analiz edilen uzun zaman aralığı (1985–2023), jeopolitik riskler ve ekonomik büyüme dinamiklerini daha geniş bir perspektiften ele almayı sağlamaktadır. İkinci olarak, Türkiye'de jeopolitik risk endeksi, ekonomik büyüme ve DYY arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olması, bu çalışmayı alan yazını açısından özgün ve değerli kılmaktadır. Bu bağlamda, araştırmamızın elde ettiği bulguların hem teorik hem de uygulamalı ekonomide önemli bir referans kaynağı oluşturacağı öngörülmektedir.

2. Ampirik Literatür

Alan yazınında DYY girişlerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla birçok değişkenle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Ancak, özellikle son yıllarda dünyada artan jeopolitik risk faktörü, DYY üzerine yapılan güncel çalışmaların bu alanda kümelenmesine yol açmıştır. Bu doğrultuda, araştırmamızın literatür bölümü iki alt başlık altında özetlenmiştir. İlk başlıkta, jeopolitik risk ile DYY; jeopolitik risk ile ekonomik büyüme ve jeopolitik riskin diğer çeşitli değişkenlerle olan ilişkisine yönelik çalışmalar sunulurken, ikinci başlıkta ekonomik büyümenin DYY üzerindeki etkisini araştıran çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Jeopolitik Riskin Ekonomik Göstergeler Üzerindeki Etkisi: Ampirik Literatür Taraması

Arslan (2019), 1994-2017 yılları arasındaki dönemde, gelişmekte olan 17 ülkeyi kapsayan çalışmasında jeopolitik risk düzeyinin DYY üzerindeki etkisini panel veri yöntemi kullanarak incelemiştir. Araştırmada, DYY ile jeopolitik risk endeksi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Dedeoğlu vd. (2019), 1996-2016 yılları arasındaki dönem için gelişmekte olan 18 ülke özelinde jeopolitik risk düzeyi ile yönetim kalitesinin DYY üzerindeki etkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Analizde, yönetim kalitesinin DYY üzerinde pozitif, jeopolitik risk düzeyinin ise negatif etki oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır. Fania vd. (2020), 2011-2017 dönemi için Batı Afrika bölgesinde yer alan 16 ülkede jeopolitik risk düzeyinin DYY üzerindeki etkisini genelleştirilmiş en küçük kareler yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada, jeopolitik risk düzeyindeki artışın DYY üzerinde negatif bir etki oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Afşar vd. (2021), 1994-2018 döneminde Türkiye'de jeopolitik risk düzeyi ile DYY ilişkisini ARDL ve Granger nedensellik testiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada, jeopolitik risk düzeyi ile DYY arasında negatif bir ilişki, GSYİH ile DYY arasında pozitif bir ilişkinin varlığını tespit etmişlerdir. Ayrıca, jeopolitik risk değişkeninden DYY yönelik tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğunu tespit etmişlerdir. Assad vd. (2022), 2004-2018 yılları arasındaki dönem için Irak'ta jeopolitik risk düzeyi ile DYY ilişkisini OLS tahmin tekniği kullanarak incelemiştir ve Irak'a gelen DYY'nin jeopolitik risk faktörlerinden negatif olarak etkilendiğini tespit etmişlerdir. Özşahin vd. (2022), 2003-2020 yılları arasındaki dönem için Türkiye'de jeopolitik risk düzeyi ile yolsuzlukların DYY üzerindeki etkisini ARDL yöntemiyle incelemiştir. Araştırma sonucunda, jeopolitik risk düzeyindeki artışın DYY üzerinde negatif, yolsuzluk düzeyindeki azalışın ise pozitif bir etki oluşturduğu saptamışlardır. Nguyen vd. (2022),

1985-2019 yılları arasında gelişmekte olan 18 ülke ekonomisinde jeopolitik risk düzeyinin DYY üzerindeki etkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada, jeopolitik risk düzeyindeki artışın DYY negatif şekilde etkilediğini tespit etmişlerdir. Yu & Wang (2023), 2003-2020 yılları arasında, 41 ülke özelinde jeopolitik risk düzeyinin DYY üzerindeki etkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir ve çalışmalarında jeopolitik risk düzeyindeki artışın DYY üzerinde kuvvetli ve negatif bir etki oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır. Soussane vd. (2023), 2007-2020 yılları arasında 90 ülkeden Rusya Federasyonu'na gelen DYY ile jeopolitik risk düzeyini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Analizlerinde özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı sürecini spesifik olarak incelemişlerdir ve bu kapsamda, Rusya'da jeopolitik risk düzeyindeki artışın DYY'yi olumsuz etkilediğini, ancak bu durumun enerji sektörü için geçerli olmadığını tespit edilmiştir. Altınar & Bozkurt (2023), 1985-2020 yılları arasında Türkiye'de jeopolitik risk düzeyinin DYY üzerindeki etkisini ARDL yöntemiyle incelemişlerdir. Araştırmada jeopolitik risk düzeyindeki artışın DYY girişlerini negatif olarak etkilediğini tespit etmişlerdir. Türkmen & Yaşar (2023), 1990-2020 yılları arasındaki dönemi için üst ve orta gelire sahip ülkeler özelinde jeopolitik risk, terör riski ve küreselleşmenin DYY üzerindeki etkisini zaman serisi yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada, jeopolitik risk ve terör riskinin DYY üzerindeki etkisinin negatif olduğunu belirlemişlerdir. Lu & Liu (2024), 2003-2020 yılları arasında Çin'den 154 ülkeye yapılan DYY çıkışları ile jeopolitik risk düzeyi ilişkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada, jeopolitik risklerin DYY düzeyini olumsuz etkilediği ve bu etkinin özellikle enerji sektöründe daha belirgin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Hassain vd. (2024), 1996-2019 döneminde Endonezya, Güney Kore, Malezya, Filipinler ve Tayland için jeopolitik risk, GSYİH, enflasyon, faiz oranı ve ticari açıklığın doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisi panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada jeopolitik risklerin DYY düzeyini negatif etkilediğini, enflasyon ve faiz değişkenlerinin ise DYY üzerinde pozitif etki oluşturduğunu tespit etmişlerdir.

Soybilgen vd. (2019), 1986-2016 döneminde 18 gelişmekte olan ülke özelinde jeopolitik risk ve ekonomik büyüme ilişkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada, jeopolitik risk endeksindeki artışın GSYİH üzerinde negatif etki oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Doğan & Doğan (2021), 1985-2017 döneminde kırsal beşli ülkelerde jeopolitik risk düzeyi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi panel veri yöntemiyle incelemişlerdir. Analizde, bu ülkelerde jeopolitik risk düzeyindeki artışın ekonomik büyüme üzerinde negatif bir etki oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Kyaw vd. (2023), 24 ülke için 1995-2019 yılları arasındaki dönemde jeopolitik risk düzeyi ile turizm ve ekonomik büyüme ilişkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmalarında, jeopolitik risk düzeyindeki azalmanın turizm sektörü üzerinde pozitif etki oluşturduğu ve bunun ekonomik büyümeye katkı sağladığı tespit edilmiştir. Jha vd. (2024), 2000-2020 yılları arasındaki dönem için 41 ülkede jeopolitik risk düzeyi ile ekonomik büyüme ilişkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Analiz sonucunda, gelişmiş ülkelerde jeopolitik risk düzeyindeki artışın ekonomik büyümeyi pozitif olarak etkilediği, gelişmekte olan ülkelerde ise bu etkinin negatif olduğunu tespit etmişlerdir. Lu vd. (2020), 1985-2018 yılları arasındaki dönem için gelişmekte olan 18 ülke özelinde jeopolitik risk düzeyi ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada, jeopolitik risk düzeyindeki artışın finansal gelişmeyi negatif bir şekilde etkilediğini tespit etmişlerdir. Liu vd. (2024), 2003-2021 yılları arasındaki dönemde jeopolitik risk düzeyi ile Çin'in ihracat seviyesi arasındaki ilişkiyi panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada, Çin'in ihracat yaptığı ülkelerde artan jeopolitik risk düzeyinin, ihracat düzeyini negatif olarak etkilediğini tespit etmişlerdir. Gülcan & Ceyhan (2022), 1997-2022 yılları arasında Türkiye'de jeopolitik risk düzeyinin Borsa İstanbul üzerindeki etkisini Fourier Toda-Yamamoto nedensellik testiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada, jeopolitik risk düzeyindeki artışın Borsa İstanbul üzerinde negatif bir etki yarattığını, ancak bu etkinin sektörlere göre farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Çelik (2023), 1990-2021 dönemine ait çeyrek veriler ışığında Türkiye'de,

jeopolitik risk ile iktisadi politika belirsizliği ilişkisini bootstrap nedensellik testiyle analiz etmiştir. Çalışmada değişkenler arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Vurur & Özdemir (2023), 2000-2022 dönemine ait aylık veriler ışığında küresel ve Türkiye özelinde jeopolitik risk düzeyinin BİST Turizm endeksi üzerindeki etkisini FMOLS katsayı tahmin yöntemiyle incelemiştir. Çalışmada, küresel jeopolitik risklerin, BİST Turizm endeksini negatif olarak etkilediğini, Türkiye özelinde değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit etmiştir. Demirci & Ayyıldız (2023), 1990-2021 dönemi için MIST ülkelerinde jeopolitik risk, savunma harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisini panel nedensellik yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada iktisadi büyüme ile diğer iki değişken arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Asadollah vd. (2024), 1999-2022 döneminde aylık veriler ışığında küresel jeopolitik riskler ve tedarik zinciri baskılarının enflasyon üzerindeki etkilerini SVAR yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmalarında, küresel enflasyonun uzun vadede en büyük belirleyicisinin tedarik zinciri kesintileri olduğunu, bunu petrol fiyatı ve politika faizi şoklarının izlediğini, ancak jeopolitik risk şoklarının etkisinin kısa vadeli ve sınırlı kaldığını tespit etmişlerdir.

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında, jeopolitik riskin doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) üzerinde genellikle olumsuz bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu etkinin tüm sektörlerde aynı düzeyde olmadığı, özellikle enerji gibi stratejik sektörlerde farklılık gösterebildiği görülmektedir. Ekonomik büyüme ile jeopolitik risk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sayısı literatürde sınırlı olmakla birlikte, mevcut araştırmalar genellikle bu iki değişken arasında negatif bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Yüksek jeopolitik risk seviyelerinin ekonomik istikrarı olumsuz etkileyerek büyüme oranlarını düşürebileceği öne sürülmektedir. Ancak, bazı çalışmalarda (örneğin, Jha vd., 2024), bu ilişkinin ülkelerin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak farklılık gösterebileceği belirtmiştir.

2.2. Ekonomik Büyüme ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar Üzerine Ampirik Literatür

Ullah vd. (2022), Asya, Latin Amerika, Karayipler ve Sahra Altı Afrika'daki 80 ülkede DYY girişlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini panel veri yöntemiyle incelemiştir. Araştırma, DYY'nin Sahra Altı Afrika hariç tüm bölgelerde ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilediğini, ancak bu etkinin Asya'da daha belirgin olduğunu tespit etmişlerdir. Ballı & Aydın (2022), 2006-2021 dönemi için Türkiye'de DYY girişlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini ARDL yöntemiyle analiz etmişlerdir. Araştırmada DYY'lerin uzun dönemde iktisadi büyümeyi pozitif, kısa dönemde ise negatif etkilediğini tespit etmişlerdir. Kılıç & Kızılkaya (2023), 1990-2020 yılları arasında Türkiye'de DYY'lerin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini ARDL yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada hem kısa hem de uzun dönemde DYY'lerin ekonomik büyümeyi pozitif olarak etkilediğini tespit etmişlerdir. Uğur & Çelik (2023), 1997-2019 dönemi için E-7 ülkeleri özelinde DYY'lerin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir ve DYY girişlerinin ekonomik büyümeyi pozitif bir şekilde etkilediğini tespit etmişlerdir. Özdemir & Koyuncu (2023), 1996-2018 dönemi için geçiş ekonomileri grubunda yer alan MDA ve Baltık ülkeleri özelinde DYY girişlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini panel veri yöntemiyle analiz etmişlerdir. Çalışmada örneklem ülke gruplarında DYY'lerin ekonomik büyümeyi pozitif olarak etkilediğini tespit etmişlerdir. Yang (2024), 2010-2019 dönemi için 34'ü OECD ülkesi, 50'si OECD dışı ülke olmak üzere toplamda 84 ülke özelinde doğrudan yabancı yatırımları (DYY) belirleyen faktörleri ve bunların verimlilik ile ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmada DYY'nin verimliliği artırdığını ve ekonomik özgürlüğün OECD ülkelerinde DYY'yi çekmede, OECD dışı ülkelerde ise ekonomik büyümeye pozitif katkı sağladığını tespit etmişlerdir. Ancak, DYY'nin doğrudan ekonomik büyüme üzerinde etkisinin olmadığını, bunun ekonomik özgürlük seviyesine bağlı olduğunu tespit etmişlerdir. Ozili (2025), 2010-2019 dönemi için Nijerya'da DYY girişlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini

en küçük kareler regresyon modeliyle incelemiştir ve çalışmada DYY'lerin ekonomik büyüme üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Ekonomik büyümenin DYY girişleri üzerindeki etkisini inceleyen birçok çalışmada, iktisat büyümede sağlanan artışın DYY giriş üzerinde pozitif bir etki oluşturduğu saptanmıştır. Ancak, bazı araştırmalarda bu ilişkinin her zaman geçerli olmadığına işaret etmektedir. Örneğin, Ballı & Aydın (2022), dönemsel perspektifte söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin farklılık gösterdiğini, Yang (2024) ve Ozili (2025) ise ekonomik büyüme ile DYY girişi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını tespit etmişlerdir.

3. Gereç ve Yöntem

Çalışmanın Amacı: Bu çalışmada, Türkiye'nin jeopolitik risk düzeyi ile ekonomik büyüme seviyesinin, doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Literatürde, doğrudan yabancı yatırımların farklı değişkenler ile incelenmesine yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak, son yıllarda dünyanın farklı bölgelerinde artan jeopolitik risklerin, DYY girişler üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmaların oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bu çalışma hem Türkiye özelinde hem de genel literatürde önemli bir boşluğu doldurarak, jeopolitik riskler ile yabancı yatırım ilişkisine dair daha derin bir anlayış sunmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın örneklem ülkesi Türkiye'dir ve 1985–2023 dönemine ait yıllık zaman serisi verileri kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Araştırmada kullanılan veriler, Dünya Bankası (World Bank) ve matteoiacoviello online veri tabanından alınmıştır. Ampirik modelin analizinde Gauss 6.0 paket programları ve Eviews 9.0 kullanılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma veri kısıtı nedeniyle 1985–2023 yılları arası dönemini kapsamaktadır.

4. Ampirik Analiz ve Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye'nin jeopolitik risk düzeyi ile ekonomik büyüme seviyesinin, doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisinin belirlenmesine yönelik ampirik bir analiz gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda öncelikle veri, model ve değişkenlere ait bilgiler sunulacak ardından yöntem ve ekonometrik bulgulara yer verilecektir. Analiz kapsamında elde edilen bulgular, Türkiye'de jeopolitik risk düzeyi ve ekonomik büyüme ile doğrudan yabancı yatırımlar arasındaki etkileşimin boyutlarına dair ampirik kanıtlar sunacaktır.

4.1. Model, Veri ve Değişkenler

Türkiye'nin jeopolitik risk düzeyi ile ekonomik büyüme seviyesinin, doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisini analiz edebilmek amacıyla araştırmanın bağımlı değişkenine (FDI) ait veriler ile bağımsız değişkenler arasında yer alan GDP'ye ait veriler Dünya Bankası veri tabanından elde edilmiştir. Bağımsız değişkenler arasında yer alan Jeopolitik Risk Endeksi (GPR) ise matteoiacoviello online veri tabanından alınmıştır. Araştırmanın amacına yönelik söz konusu değişkenlere ait fonksiyonel ifade aşağıda sunulmuştur:

$$FDI = f(GDP, GPR) \quad \ln FDI = \alpha + \beta_1 \ln GDP_{it} - \beta_2 \ln GPR_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

Modelde kullanılan değişkenlere yönelik bilgiler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Modelde Kullanılan Veri ve Değişkenler

Değişkenler	Açıklama	Dönem	Kaynak
FDI	Doğrudan Yabancı Yatırım	1985–2023	Dünya Bankası
GPR	Jeopolitik Risk Endeksi	1985–2023	matteoiacoviello
GDP	Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla	1985–2023	Dünya Bankası

4.2. Ampirik Bulgular

Araştırmanın ampirik bulgular bölümünde, ilk olarak FDI, GPR ve GDP değişkenlerinin birim kök içerip içermediğini belirlemek için ADF (Augmented Dickey-Fuller) testi yapılmıştır. Devamında, serilerin durağanlık seviyeleri belirlendikten sonra, ARDL sınır testi yöntemi kullanılarak değişkenler arasında bir eşbütünleşme ilişkisinin olup olmadığı analiz edilmiştir. Son olarak, kısa ve uzun dönem parametre tahminlerine ilişkin sonuçlar detaylı bir şekilde sunulmuştur

4.3. Birim Kök Test Sonuçları

Ekonometrik analizlerde, değişkenlerin durağanlık durumunu belirlemek amacıyla birim kök testleri uygulanmaktadır. Bu testler, analiz sonuçlarının güvenilir ve yanlılıktan uzak bir şekilde yorumlanabilmesine imkân sağlamaktadır. Birim kök testleri, serilerin durağanlık düzeylerini üç farklı aşamada değerlendirmektedir bunlar: düzey, birinci fark ve ikinci fark şeklindedir. Düzeyde durağan olan seriler $I(0)$, birinci fark alındığında durağan hale gelenler $I(1)$, ikinci fark alındığında ise $I(2)$ olarak sınıflandırılır ve bu durum serinin birim kök içermediği anlamına gelmektedir. Bu çerçevede, literatürde yaygın şekilde kullanılan ADF (Augmented Dickey-Fuller) birim kök testi ile analiz edilen serilere ilişkin hipotezler aşağıda belirtilmiştir (Çelik vd., 2020).

$H_0: \alpha \geq 0$ $\alpha \geq 0$, seri birim kök içerir ve bu da serinin durağan olmadığını gösterir.

$H_1: \alpha < 0$ $\alpha < 0$, seri birim kök içermez ve bu da serinin durağan olduğunu gösterir

Tablo 2’de yer alan ADF birim kök testi sonuçlarına göre, GDP ve FDI değişkenlerinin düzey değerlerinde H_0 hipotezinin kabul edildiği, dolayısıyla her iki serinin de hem sabit terimli hem de sabit terimli ve trendli modellerde birim kök içerdiği ve durağan olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, alternatif hipotez H_1 ’in reddedildiğini göstermektedir. Ancak serilerin birinci farkları alındığında, sabit terimli ve sabit terimli ve trendli modellerde serilerin durağan hale geldiği ve birim kök içermediği tespit edilmiştir. Öte yandan, GPR değişkeninin düzey değerlerinde, sabit ve trend içeren modellerde durağan olduğu, yani birim kök içermediği belirlenmiştir.

Tablo 2. Birim Kök Testi Bulguları

		Değişkenler	ADF			Değişkenler	ADF
Düzey	Sabit	GDP	0.13(0.96)	Birinci Fark	GDP	-6.46(0.00)	
		FDI	-2.02(0.27)		FDI	-6.73(0.00)	
		GPR	-2.93(0.05)		GPR	-7.57(0.00)	
	Sabit+	GDP	-2.45(0.34)		GDP	-6.42(0.00)	
		FDI	-2.37(0.38)		FDI	-6.76(0.00)	
		GPR	-4.12(0.01)		GPR	-7.48(0.00)	
	Trend						

Not: Parantez içindeki değerler olasılık değerlerini göstermektedir. ***, ** ve * değerleri sırasıyla %1, %5 ve %10 anlam seviyelerinde serilerin durağanlıklarını göstermektedir.

4.4. ARDL Sınır Testi

Eşbütünleşme, değişkenler arasında uzun dönemli bir denge ilişkisinin varlığını ifade eden bir kavramdır. Bu çalışmada, Pesaran vd. (2001), tarafından geliştirilen ARDL sınır testi yöntemi kullanılarak, uzun dönemde FDI değişkeni ile GDP ve GPR değişkenleri arasındaki eşbütünleşme ilişkisi incelenmiştir. ARDL yönteminin tercih edilmesinin sebebi, değişkenlerin seviyede ($I(0)$) veya birinci farkta ($I(1)$) durağan olmasından bağımsız olarak uygulanabilmesidir (Pesaran vd., 2001). Ayrıca bu yöntem, sınırlı sayıda gözlem içeren veri setlerinde bile güvenilir sonuçlar verebilmesiyle dikkat çekmektedir (Tutgun, 2019; Narayan & Narayan, 2005; Narayan & Smyth, 2006).

ARDL testi uygulanırken öncelikle, değişkenler arasında bir eşbütünleşme ilişkisinin mevcut olup olmadığını belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Tablo 3'te ARDL modeli ile elde edilen uzun vadeli eşbütünleşme ilişkisinin varlığına dair test sonuçları sunulmuştur.

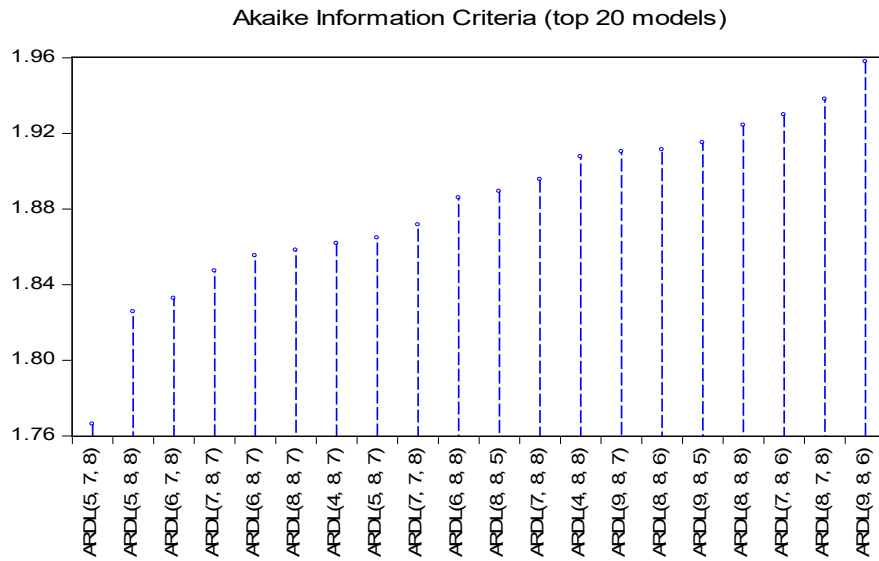
Tablo 3. ARDL Sınır Testi Bulguları

F İstatistiği:6.08		
Kritik Değer	I(0)	I(1)
%10	2.63	3.35
%5	3.10	3.87
%2.5	3.55	4.38
%1	4.13	5
Diagnostik Test Sonuçları		
Otokorelasyon [*] : 1.95(0.22)	Değişen Varyans ^z : 0.13 (0.71)	
Normallik ^y : 1.16 (0.55)	Spesifikasyon Hatası ^q : 11.0 (0.01)	
R ² :0.88	Düzeltilmiş R ² :0.58	

^{*}: Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test: ^y: Jarque Bera Testi, ^z: Heteroskedasticity Test: ARCH,^q Ramsey RESET Testi Testlerini temsil etmektedir. *, 0.05 önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlılığı göstermektedir.

Pesaran vd. (2001), tarafından geliştirilen asimptotik F testi, %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde hesaplanarak, uzun vadeli bir eşbütünleşme ilişkisinin varlığını test etmektedir. Eğer F istatistiği, belirlenen anlamlılık düzeylerindeki kritik alt veya üst sınırların üzerinde bir değere ulaşıyorsa, bu durumda değişkenler arasında uzun vadeli bir eşbütünleşme ilişkisi olduğu kabul edilmektedir. Yapılan analizlerde, F-istatistiği değerinin (6.08) %1 anlamlılık düzeyinde kritik değerin üstünde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular çerçevesinde modelde uzun vadeli bir eşbütünleşme ilişkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca diagnostik test sonuçları incelendiğinde, Breusch-Godfrey LM test sonuçlarına göre, modelde otokorelasyon sorunu olmadığını, Heteroskedasticity Test: ARCH modeline göre değişen varyans problemi taşımadığı, Jarque-Bera Testine göre modelin normal dağılıma uygun olduğunu, Ramsey Reset testi bulgularına göre model kurulumunda herhangi bir hata bulunmadığı tespit edilmiştir.

Eşbütünleşme ilişkisinin belirlenmesinin ardından, değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönem ilişkilerini doğru bir şekilde modelleyebilmek için uygun bir model seçimi yapılması gerekmektedir. Bu süreç, özellikle ekonomik veri analizlerinde, modelin doğruluğu ve güvenilirliği açısından kritik bir adımdır. Kısa ve uzun dönem ilişkilerini doğru bir şekilde tahmin etmek için çeşitli modellerin karşılaştırılması ve en uygun modelin seçilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, farklı model seçim kriterlerinden yararlanılabilir. En yaygın kullanılan model seçim kriterlerinden biri Akaike Bilgi Kriteri (AIC) olup, modelin uyumunu ve basitliğini dengeleyerek en uygun modeli seçmeye yardımcı olmaktadır. Modelin sıralaması için yapılan Akaike Bilgi Kriteri karşılaştırmasında, ARDL modelinin (5,8,7) sıralaması, en düşük AIC değeri ile en uygun model olarak öne çıkmıştır. Bu model sıralaması, kullanılan verilerin yapısına en iyi uyum sağlayacak şekilde belirlenmiştir. Bu doğrultuda, ARDL (5,8,7) modelinin seçilmesi, modelin yalnızca kısa dönem dinamiklerini değil, aynı zamanda uzun dönem ilişkilerini de doğru bir biçimde temsil etmesini sağlamaktadır. Ayrıca, ARDL modeli, değişkenler arasındaki gecikmeli ilişkileri dikkate alarak, ekonometrik analizde elde edilecek sonuçların güvenilirliğini artırmaktadır.

Grafik 4. Akaike Bilgi Kriteri ARDL (5,8,7) Modeli

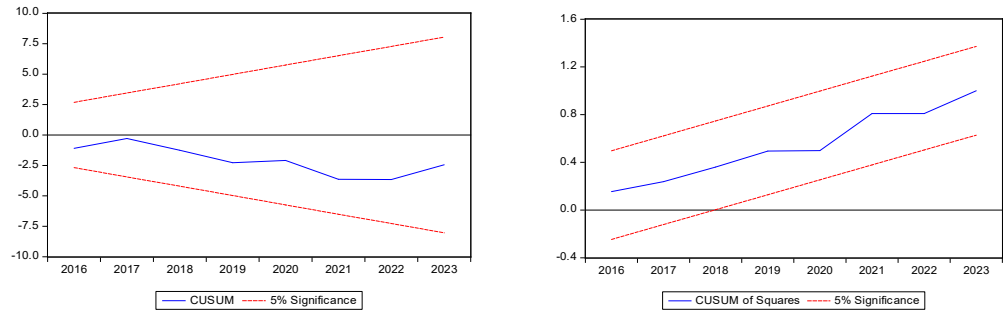
Tablo 4’te uzun dönemli parametre değerlerine karşılık gelen tanımlayıcı değişkenler yer verilmiştir. Bu analiz, değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin çözümlenmesi olarak sağlamaktadır.

Tablo 4. ARDL (5,8,7) Modeli Uzun Dönem Analiz Bulguları

Değişkenler	Katsayı	Std. Hata	T-İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
LNGDP	6.57	1.07	6.10	0.000***
GPR	-26.6	6.00	-4.43	0.000***
C	-152.1	27.4	-5.53	0.000***

Tablo 4’te yer alan uzun dönem katsayıları incelendiğinde LNFDI üzerinde ekonomik büyümenin (LNGDP) pozitif, jeopolitik risklerin (GPR) ise negatif etki oluşturduğu görülmektedir. Bu kapsamda Jeopolitik risklerin %1 artışı yatırımları %26,6 oranında azaltırken, ekonomik büyümedeki %1 artış yatırımları %6,57 oranında artırmaktadır. Bu sonuçlar, jeopolitik riskler veya belirsizliklerin uzun vadede yatırımları azaltabileceğini, buna karşılık ekonomik büyümenin yatırımları teşvik ettiğini göstermektedir.

ARDL modelinde yapısal kırılmayı tespit etmek amacıyla Brown vd. (1975) tarafından önerilen CUSUM ve CUSUM SQ testleri kullanılmaktadır. Bu testler, modelde yapısal değişikliklerin olup olmadığını ve katsayıların zaman içinde sabit kalıp kalmadığını tespit etmek için kullanılmaktadır. CUSUM testi, gözlem seti boyunca hata terimlerinin birikimli toplamını analiz ederken, CUSUM SQ testi ise hata karelerinin birikimli toplamını inceler ve belirli bir anlamlılık seviyesinde değerlendirmesini yapmaktadır. Bu testler, modelin doğruluğunun ve kararlılığının sınanmasına katkı sağlamaktadır. Grafik 5’de tahmin edilen ARDL modelinin kararlılığı CUSUM ve CUSUM SQ testleriyle değerlendirilmiştir. Testler incelendiğinde, değişkenlerin %5 anlamlılık düzeyindeki kritik sınırlar içinde kaldığı gözlemlenmiştir. Bu bulgu, modeldeki değişkenlerin zamanla istikrarını ve güvenilirliğini göstermektedir. Ayrıca, bu sonuçlar, modelin uzun vadeli tahminlerde güvenilir bir yapıya sahip olduğunu ve değişkenler arasında tutarlı bir ilişki bulunduğunu doğrulamaktadır.

Grafik 5. Cusum ve Cusum SQ

Tablo 5'te kısa dönem tahmin sonuçları ise aktarılmıştır. Hata Düzeltme Modeli'nde (ECM), hata düzeltme katsayısının negatif, istatistiksel olarak anlamlı ve 0 ile -1 arasında olması gerekmektedir. Tablo 5'te hata düzeltme katsayısının -0.9 olduğu görülmektedir. Bu sonuç, kısa vadede meydana gelen dengesizliklerin hızla giderildiğini ve sistemin dengeye yaklaşık $|1/-0.9| = 1.1$ dönem içinde döndüğünü göstermektedir.

Tablo 5. ARDL (5,8,7) Modeli Kısa Dönem Analiz Bulguları

Değişkenler	Katsayı	Std. Hata	T-İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
D(LNFDI(-1))	-0.08	0.153	-0.54	0.60
D(LNFDI(-2))	0.321	0.157	2.03	0.07
D(LNFDI(-3))	0.544	0.155	3.49	0.00
D(LNFDI(-4))	0.347	0.153	2.25	0.05
D(GPR)	-4.836	1.47	-3.31	0.01
D(GPR(-1))	14.4	3.11	4.64	0.00
D(GPR(-2))	12.2	2.53	4.97	0.00
D(GPR(-3))	14.8	2.52	5.88	0.00
D(GPR(-4))	17.2	3.28	5.24	0.00
D(GPR(-5))	13.6	2.15	6.33	0.00
D(GPR(-6))	9.15	2.24	4.08	0.00
D(GPR(-7))	3.62	0.13	2.26	0.02
D(LNGDP)	8.21	2.45	3.34	0.01
D(LNGDP(-1))	9.71	2.09	4.63	0.00
D(LNGDP(-2))	2.08	3.16	0.65	0.52
D(LNGDP(-3))	-7.07	2.75	-2.56	0.03
D(LNGDP(-4))	-2.65	2.64	-1.00	0.34
D(LNGDP(-5))	12.9	2.84	4.54	0.00
D(LNGDP(-6))	18.0	4.89	3.68	0.00
ECM (-1)	-0.9	0.16	-5.78	0.00

5. Tartışma

Dünya genelinde artan jeopolitik risklerin etkileri, ülkeler üzerinde heterojen bir şekilde yansımaktadır. Bu durum, yalnızca ülkeler arasındaki farklılıklarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bir ülkedeki sektörler arasında da belirgin farklılıklar göstermektedir. Örneğin, bazı sektörler jeopolitik risklere karşı daha duyarlı olabilirken, diğerleri bu tür risklerden daha az etkilenebilir veya pozitif bir şekilde fayda sağlayabilir. Bu çeşitlilik, her ülkenin ekonomik yapısı, sektörel yoğunluğu ve küresel bağlamdaki yerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, jeopolitik risklerin ekonomik büyüme, yatırım kararlarına ve sektör bazındaki etkileri, ülkeler için farklılık göstermektedir. Araştırmada, küresel jeopolitik risklerin (GPR) Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) üzerinde negatif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Benzer sonuçlar, Arslan (2019) tarafından 17 gelişmekte olan ülke, Fania vd. (2020) tarafından Batı Afrika'daki 16 ülke, Afşar vd. (2021) tarafından Türkiye, Assad vd. (2022) tarafından Irak, Soussane vd. (2023) tarafından Rusya ve Hassain vd. (2024) tarafından Endonezya, Güney Kore, Malezya, Filipinler ve Tayland için de ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçları, küresel jeopolitik risklerin Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımlar (DYY)

üzerinde negatif bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu durum, yatırımcıların belirsizlik ortamında riskten kaçınma eğilimi göstermesiyle açıklanabilir. Jeopolitik risklerin artışı, yatırımcı güvenini azaltarak sermaye akışlarını yavaşlatmakta ve uzun vadeli yatırım kararlarını ertelemelerine yol açmaktadır. Sektörel bazda değerlendirildiğinde, küresel jeopolitik risklerin özellikle finans, turizm ve imalat sanayi gibi dışa bağımlılığı yüksek sektörleri daha fazla etkilediği görülmektedir. Buna karşın, savunma sanayi ve enerji gibi stratejik sektörlerin jeopolitik risklerden görece daha az etkilendiği ya da bu durumdan fayda sağladığı gözlemlenmiştir (Soussane vd., 2023). Bu bulgular, literatürdeki benzer çalışmalarla da uyumludur. Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, jeopolitik risklerin doğrudan yabancı yatırımları baskıladığını ve yatırım kararlarını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Türkiye özelinde elde edilen veriler, bu genel eğilimin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada DYY üzerindeki etkisi incelenen bir diğer bağımsız değişken ise GDP'dir. Bu değişkenin DYY üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik çalışmalarda genellikle ekonomik büyümeyinin DYY girişlerini pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ekonomik büyümenin hızlanması, ülkedeki pazar büyüklüğünü genişleterek yabancı yatırımcılar için teşvik edici bir ortam yaratmakta ve yeni yatırım fırsatları sunmaktadır. Özellikle güçlü makroekonomik göstergelere sahip ülkeler, yatırımcıların daha düşük risk algısı ile hareket etmelerine olanak tanımakta ve uzun vadeli yatırımların önünü açmaktadır. Bu doğrultuda, literatürde ekonomik büyümenin DYY girişlerini artırdığına dair birçok çalışma bulunmaktadır. Örneğin, Yang (2024) ekonomik büyümenin, özellikle ekonomik özgürlüğün yüksek olduğu ülkelerde DYY'leri çekmede kritik bir faktör olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde, Özdemir & Koyuncu (2023), geçiş ekonomileri kapsamında ele aldıkları MDA ve Baltık ülkelerinde, ekonomik büyümenin doğrudan yabancı yatırım akışlarını artırıcı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Uğur & Çelik (2023) ise E-7 ülkeleri özelinde yürüttükleri araştırmada, ekonomik büyümenin yatırımcı güvenini artırarak DYY girişlerini teşvik ettiğini belirtmişlerdir. Türkiye özelinde yapılan çalışmalara bakıldığında, Kılıç & Kızılkaya (2023) ile Ballı & Aydın (2022) gibi araştırmalar, ekonomik büyümenin doğrudan yabancı yatırımları çekmede önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmalar, ekonomik büyümenin artmasıyla birlikte ülkenin yatırım ortamının iyileştiğini ve yabancı yatırımcılar için daha öngörülebilir bir piyasa yapısının oluştuğunu ortaya koymaktadır. Ancak Ozili (2025), 2010-2019 döneminde Nijerya'da doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyüme üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını belirlerken, Ballı & Aydın (2022) Türkiye'de kısa vadede bu ilişkinin negatif olduğunu tespit etmiştir. Sonuç olarak, büyüyen ekonomiler altyapı gelişimi, genişleyen iç pazar ve iyileşen yatırım ortamı sayesinde yabancı yatırımcıların ilgisini çekerek sermaye akışlarını artırmaktadır.

6. Sonuç

Liberalizmin iktisadi yansımaları arasında önemli bir fonksiyona sahip olan DYY'ler, tarafların (kaynak ülkeler-hedef ülkeler) karşılıklı bir şekilde ekonomik kazanç sağlamasına olana sağlamaktadır. Ülkeler arasında artan iktisadi rekabet ortamlarında, kaynak bulmak ve bu kaynağın özellikle DYY yöntemiyle ekonomik sisteme aşılacak oldukça değerli bir iktisadi faaliyettir. DYY'lerin sermaye aktarımı sağlamasına ek olarak ayrıca hedef ülkelerin teknoloji düzeylerini ve beşerî sermaye kaynaklarının gelişimini de katkı sağlamaktadır. Söz konusu yatırımlar özellikle gelişmekte olan ekonomiler için kritik bir önem düzeyine sahiptir. Bu grupta yer alan ülkelerin, tasarruf açığı sebebiyle ihtiyaç duydukları kaynakları DYY yoluyla ekonomilerine kazandırması, iktisadi ve sosyal açıdan ülke üzerinde çok boyutlu etkiler oluşturmaktadır. DYY'lerin iktisadi açıdan önemli bir fonksiyona sahip olması, kaynak ülkelerin yatırım yaparken hangi unsurları dikkate alarak hedef ülkeyi seçtiği konusu önemli bir hale getirmektedir. Literatürde DYY'lerin bu kararını belirlemeye yönelik birçok çalışma bulunmasına rağmen, bir fikir birliğinin sağlanmadığı görülmektedir. Ancak yapılan literatür incelemesi kapsamında bu durumun dünyanın içerisinde bulunduğu konjonktürel

durumla yakın ilişkide olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle dünyayı etkileyen; savaşlar, terör olayları, teknolojik gelişmeler, salgınlar, doğa olayları vb. DYY kararını etkilemektedir.

Bu çalışmada, günümüzde dünyada artan jeopolitik risk düzeyinin ve ekonomik bir gösterge olan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) düzeyinin, Türkiye'ye yönelik doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) üzerindeki etkisinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Türkiye, stratejik bir coğrafyada konumlanmış olup, bu durum ekonomik fırsatlar sunmakla birlikte ayıca çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Özellikle komşu ve yakın bölgelerde yaşanan savaşlar ile terör faaliyetleri, bölgesel istikrarı ve iç huzuru olumsuz etkileyerek yatırım ortamını da karmaşık bir hale getirebilmektedir. Bu bağlamda, jeopolitik risklerin Türkiye ekonomisine yönelik DYY akışlarına olan etkilerinin incelenmesi, mevcut durumu anlamak ve politika önerileri geliştirmek açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada güncel görünümü belirlemek amacıyla, 1985–2023 dönemine ait yıllık zaman serisi verileri kullanılarak, doğrudan yabancı yatırımlar (FDI), Jeopolitik Risk Endeksi (GPR) ve Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GDP) değişkenleri arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. İlk olarak, ADF (Augmented Dickey-Fuller) testi ile serilerin birim kök içerip içermediği incelenmiş ve GDP ile FDI değişkenlerinin birinci farkları alındığında hem sabit terimli hem de sabit ve trend içeren modellerde durağan hale geldiği tespit edilmiştir. GPR değişkeni ise düzey değerlerinde sabit ve trend içeren modellerde durağan bulunmuştur. ARDL sınır testi yöntemi kullanılarak, FDI ile GDP ve GPR değişkenleri arasında uzun dönemli bir eşbütünleşme ilişkisinin varlığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları, F-istatistiği değerinin (6.08), %1 anlamlılık düzeyinde kritik değerin üzerinde yer aldığını göstermiştir. Bu doğrultuda, modelde uzun vadeli bir eşbütünleşme ilişkisinin mevcut olduğu saptanmıştır. Uzun dönemli parametre tahminlerine göre, jeopolitik risklerdeki %1'lik bir artış doğrudan yabancı yatırımları %26,6 oranında azaltırken, ekonomik büyümedeki %1'lik bir artış yatırımları %6,57 oranında artırmaktadır. Elde edilen bulgular, jeopolitik risklerin ve belirsizliklerin uzun vadede yatırımları olumsuz etkilediğini, buna karşın ekonomik büyümenin doğrudan yabancı yatırımlar üzerinde teşvik edici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu analiz sonuçları, Soussane vd. (2023) Kyaw vd. (2023), Lu & Liu (2024), tarafından ortaya konulan bulgularla uyumlu bir şekilde, literatürü destekler niteliktedir. Ancak Jha vd. (2024), tarafından yapılan çalışma, bu bağlamda farklı bir perspektif sunarak elde edilen sonuçlardan ayrılmaktadır.

Kaynakça

- Afşar, M., Doğan, E., & Özarslan Doğan, B. (2021). Does higher geopolitical risk limits Turkish foreign direct investments ?. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 8(3), 1456-1475. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.859137>
- Arslan, C. K. (2019). Jeopolitik riskin doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 477-485.
- Asadollah, O., Carmy, L. S., Hoque, M. R., & Yilmazkuday, H. (2024). Geopolitical risk, supply chains, and global inflation. *The World Economy*, 47(8), 3450-3486.
- Ballı, P. E., & Aydın, A. (2022). Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyüme ve istihdama etkisi. *Journal of Empirical Economics and Social Sciences*, 4(2), 39-60.
- Bermejo Carbonell, J., & Werner, R. A. (2018). Does foreign direct investment generate economic growth? A new empirical approach applied to Spain. *Economic Geography*, 94(4), 425-456. <https://doi.org/10.1080/00130095.2017.1393312>
- Çelik, B. (2023). Petrol fiyatları, jeopolitik risk, döviz kuru ile ekonomik politika belirsizliği ilişkisi: Türkiye örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari Akademik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 87-104.
- Çelik, S., Künc, S., & Acar, S. (2020). Elektrik tüketimi ve ekonomik büyüme ilişkisinin analizi: Türkiye üzerine ampirik bir inceleme. Ş. Taş (Ed.), *Güncel makroekonomik sorunlar*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Dedeoğlu, D., Ögüt, K., & Pişkin, A. (2019). Yönetişim kalitesi, jeopolitik risk ve doğrudan yabancı yatırım ilişkisi: Gelişmekte olan ülkeler örneği. *Journal of Financial Politic & Economic Reviews/Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 56(650).

- Demirci, O., & Ayyıldız, F. V. (2023). Jeopolitik risklerin ve savunma harcamalarının iktisadi büyümeyle ilişkisi: MIST ülkeleri örneği. *Fiscaeconomia*, 7(3), 1929-1947. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1277050>
- Doğan, E., & Doğan, B. Ö. (2021). Jeopolitik riskin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi: Kırılgan Beşli ülkelerinden ampirik kanıtlar. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 978-990. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.804425>
- Fania, N., Yan, C., Kuyon, J. B., & Djeri, S. (2020). Geopolitical risks (GPRs) and foreign direct investments: A business risk approach. *Global Journal of Management and Business Research*, 20(1), 1-9.
- Gülcan, N., & Ceyhan, T. (2022). Jeopolitik riskin pay senedi fiyatlarına etkisinin fourier yaklaşımıyla değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 2531-2545. <https://doi.org/10.20491/isarder.2022.1518>
- Hossain, M. S., Voumik, L. C., Ahmed, T. T., Alam, M. B., & Tasmim, Z. (2024). Impact of geopolitical risk, GDP, inflation, interest rate, and trade openness on foreign direct investment: Evidence from five Southeast Asian countries. *Regional Sustainability*, 5(4), 100177.
- Jha, S., Bhushan, S., & Nirola, N. (2024). Is geopolitical risk always detrimental to economic growth?. *Economic Change and Restructuring*, 57(2), 25. <https://doi.org/10.1007/s10644-024-09585-1>
- Narayan, P. K., & Narayan, S. (2005). Estimating income and price elasticities of imports for Fiji in a cointegration framework. *Economic Modelling*, 22(3), 423-438. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2004.06.004>
- Narayan, P. K., & Smyth, R. (2006). Higher education, real income and real investment in China: evidence from Granger causality tests. *Education Economics*, 14(1), 107-125.
- Nguyen, T.T.T., Pham, B.T., & Sala, H. (2022). Becoming an emerging economy: To what extent do geopolitical risks inhibit technology and foreign direct investment inflows?. *Economic Analysis and Policy*, 74, 728-746.
- Kılıç, T. F., & Kızılkaya, O. (2023). Doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyüme üzerindeki etkisi: ARDL yönteminden ampirik kanıtlar. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(27), 41-61. <https://doi.org/10.47129/bartiniibf.1292180>
- Kumari, R., & Sharma, A. K. (2017). Determinants of foreign direct investment in developing countries: a panel data study. *International Journal of Emerging Markets*, 12(4), 658-682. <https://doi.org/10.1108/IJoEM-10-2014-0169>
- Kyaw, K. S., Luo, Y., & De Vita, G. (2023). An empiric on geopolitical risk and the tourism-economic growth nexus. *Journal of Economic Studies* (In-Press). <https://dx.doi.org/10.1108/JES-08-2023-0459>
- Liu, K., Fu, Q., Ma, Q., & Ren, X. (2024). Does geopolitical risk affect exports? Evidence from China. *Economic Analysis and Policy*, 81, 1558-1569. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2024.02.035>
- Lu, B., & Liu, W. (2024). Does comprehensive geopolitical risk deter FDI outflows: Evidence from China. *Defence and Peace Economics*, 35(3), 383-399. <https://doi.org/10.1080/10242694.2022.2160140>
- Lu, Z., Gozgor, G., Huang, M., & Chi Keung Lau, M. (2020). The impact of geopolitical risks on financial development: Evidence from emerging markets. *Journal of Competitiveness*. <https://doi.org/10.7441/joc.2020.01.06>
- Özdemir, Ö., & Turan Koyuncu, F. (2023). Doğrudan yabancı yatırım ve ekonomik büyüme ilişkisi: Geçiş ekonomileri örneği. *Anadolu University Journal of Faculty of Economics*, 5(2), 68-82. <https://doi.org/10.54737/aujfe.1389710>
- Özşahin, Ş., Üçler, G., & Uysal, D. (2022). Jeopolitik risk ve yolsuzluğun doğrudan yabancı yatırımlar için önemi: Türkiye için ampirik bulgular. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 257-286. <https://doi.org/10.33399/biibfad.1120293>
- Özili, P. K. (2025). Nijerya'da doğrudan yabancı yatırım girişlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi. *Küresel ekonomik bağlantılılık: Uluslararası ticaret ve finans* (s. 181-196). IGI Küresel.
- Soussane, J. A., Fakhouri, M. Y., & Mansouri, Z. (2023). The effect of geopolitical risks on TNC location decision from antagonizing countries in the Russian Federation in light of the Ukrainian crisis. *Transnational Corporations Review*, 15(4), 90-99. <https://doi.org/10.1016/j.tncr.2023.01.002>
- Soybilgen, B., Kaya, H., & Dedeoglu, D. (2019). Evaluating the effect of geopolitical risks on the growth rates of emerging countries. *Economics Bulletin*, 39(1), 717-725.
- Tutgun, S. (2019). Türkiye'de finansal gelişme ve enerji tüketiminin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi: ARDL sınır testi yaklaşımı. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 4(1), 50-65.
- Türkmen, A., & Yaşar, E. (2023). Doğrudan yabancı yatırım girişlerinin risk, belirsizlik ve küreselleşme ile ilişkisi. H. Akça, A. Y. Ata, & V. Yurdadoğ (Ed.), *Teoriden pratiğe ekonomi politikaları ve dönüşümü II* (ss. 93-110). Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.
- Tütüncü, D., & Evlimoğlu, U. (2023). Uluslararası sermaye hareketlerinin büyüme ve işsizlik üzerine etkisinin incelenmesi: Panel veri analizi. *Fiscaeconomia*, 7(3), 1948-1976. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1254970>

Uğur, B., & Çelik, O. (2023). Portföy ve doğrudan yabancı yatırım girişlerinin ekonomik büyüme üzerindeki karşılaştırmalı etkisi: E-7 ülkeleri örneği. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 137-148. <https://doi.org/10.52791/aksarayiibd.1066194>.

Ullah, S., Ali, K. & Ehsan, M. (2022). Yerli kurumların varlığında doğrudan yabancı yatırım ve ekonomik büyüme bağlantısı: Bölgesel karşılaştırmalı bir analiz. *Asya-Pac J Reg Sci*, 6, 735–758. <https://doi.org/10.1007/s41685-022-00236-9>

World Economic Forum. (2023). *The Global Risks Report 2023*: 18th Edition. In partnership with Marsh McLennan and Zurich Insurance Group.

Vurur, N. S., & Özdemir, L. (2023). Küresel ve Türkiye jeopolitik risklerin bist turizm endeksine etkisinin karşılaştırılması. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (C-iasoS 2022 Özel Sayısı), 163-174. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.1224580>

Yu, M., & Wang, N. (2023). The influence of geopolitical risk on international direct investment and its countermeasures. *Sustainability*, 15(3), 2522. <https://doi.org/10.3390/su15032522>

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Etik Onay: Yoktur.

Yazar Katkısı: Atilla ÜNLÜ (%100)

Conflict of Interest: None.

Funding: None.

Ethical Approval: None.

Author Contributions: Atilla ÜNLÜ (100%)

The Shaping of Foreign Direct Investments in Turkey by Macroeconomic and Geopolitical Parameters: Insights from the ARDL Perspective

Atila Ünlü

Extended Abstract

Global instability driven by political, economic, and religious factors has intensified, reaching its most dangerous levels since World War II. Key developments such as the Arab Spring, the Afghanistan crisis, conflicts in Sudan, the Nagorno-Karabakh War, tensions between India and Pakistan, the China-Taiwan crisis, and the Russia-Ukraine war have deepened global instability. These issues have led to serious discussions about the likelihood of a Third World War. According to the World Economic Forum's Global Risks Report (2023), geopolitical risks are among the top three global threats, coupled with the economic downturn caused by the COVID-19 pandemic. The rising global geopolitical risk levels have prompted the need for a detailed analysis of the economic effects of such risks.

FDI has an important function for economies, transferring capital, knowledge, technology, and managerial expertise from source countries to host countries. FDI is an important economic activity that enables the source country (investor) to transfer capital, know-how, technology, and managerial skills to the destination country. This activity expands source countries' access to global markets, increases the return on capital, and provides advantages in terms of establishing strategic collaborations. In destination countries, it positively affects many factors, especially macroeconomic indicators (Growth, Employment). Given Turkey's proximity to regions of high geopolitical tension, the country has faced multifaceted impacts. This study focuses on the impact of geopolitical risks and economic growth on FDI in Turkey between 1985 and 2023.

The literature reveals that geopolitical risks significantly influence foreign direct investment (FDI), economic growth, and other economic variables. Studies commonly identify a negative relationship between geopolitical risks and FDI. For example, Arslan (2019) and Dedeoğlu et al. (2019) found that higher geopolitical risks deter FDI inflows, with governance quality mitigating this effect. Regional studies, such as those by Assad et al. (2022) in Iraq and Özşahin et al. (2022) in Turkey, confirm these findings while highlighting sector-specific dynamics, such as the resilience of the energy sector observed by Soussane et al. (2023) during the Russia-Ukraine conflict. Furthermore, Yu & Wang (2023) and Lu & Liu (2024) extended the analysis globally, reinforcing the view that geopolitical risks strongly and negatively impact FDI, particularly in politically sensitive sectors. The relationship between geopolitical risks and economic growth is similarly complex. Doğan & Doğan (2021) reported a negative effect of geopolitical risks on growth in fragile economies, while Kyaw et al. (2023) demonstrated the positive role of reduced risks on tourism and economic expansion. Jha et al. (2024) highlighted a contrasting dynamic: geopolitical risks negatively affect growth in developing countries but can have positive implications in developed economies due to differing economic structures and resilience. Other studies explore how geopolitical risks interact with additional variables. Lu et al. (2020) found that higher risks negatively impact financial development in developing nations. Liu et al. (2024) revealed that geopolitical tensions reduce export volumes, as demonstrated in China's trade relations. Gülcan & Ceyhan (2022) emphasized the adverse effects of geopolitical risks on stock markets, with significant sectoral disparities. In summary, the literature consistently shows that geopolitical risks negatively influence FDI and economic growth, with notable variations across countries, regions, and sectors. These risks often exacerbate economic vulnerabilities, particularly in developing nations, while their impact on developed economies can vary depending on context. The energy sector frequently demonstrates resilience, suggesting that geopolitical risks affect industries unevenly, requiring tailored policy responses.

This study examines the impact of increasing global geopolitical risk levels and Gross Domestic Product (GDP), an essential economic indicator, on foreign direct investment (FDI) inflows to Turkey. Positioned at a strategic crossroads between Europe, Asia, and the Middle East, Turkey occupies a vital geographical location that offers considerable economic potential. However, this advantageous positioning also exposes the country to significant geopolitical and regional challenges. Persistent conflicts, wars in neighboring regions, and terrorism-related activities have often destabilized Turkey's regional security, disrupted domestic tranquility, and complicated its investment climate. These challenges necessitate a deeper understanding of how geopolitical risks influence Turkey's ability to attract FDI, particularly within the context of its economic performance.

The primary aim of this study is to analyze the relationship between geopolitical risks, economic growth, and FDI inflows within the Turkish context, utilizing annual time series data for the period 1985–2023. Specifically, the study investigates whether geopolitical risks and economic growth, as measured by GDP, exhibit long-term effects on FDI inflows and to what extent these variables interact to shape Turkey's investment dynamics. Such an analysis not only contributes to the existing literature but also provides critical insights for policymakers aiming to balance geopolitical risks with strategies to foster economic growth. The analysis employs annual data covering a 38-year period, focusing on three main variables: FDI, the Geopolitical Risk Index (GPR), and GDP. The Geopolitical Risk Index is used as a proxy for measuring the intensity of geopolitical uncertainties, while GDP serves as a measure of Turkey's economic growth. In order to examine the relationships among these variables, the study adopts a robust econometric framework that includes unit root tests and cointegration analysis. The stationarity of the variables was first tested using the Augmented Dickey-Fuller (ADF) test. This test is crucial for determining whether the variables contain unit roots, as non-stationary data can lead to spurious regression results. The results revealed that the GDP and FDI variables became stationary after first differencing under both constant-only and constant with trend models. In contrast, the GPR variable was found to be stationary at its level in models containing constant and trend components, indicating its suitability for direct inclusion in the analysis without additional transformation. Following the stationarity tests, the Autoregressive Distributed Lag (ARDL) bounds testing approach was employed to investigate the presence of a long-term cointegration relationship among the variables. The ARDL model was chosen due to its flexibility in handling variables of mixed integration orders ($I(0)$ and $I(1)$) and its ability to provide reliable estimates of both short-term dynamics and long-term relationships. The ARDL bounds testing approach provided strong evidence of a long-term cointegration relationship among FDI, GDP, and GPR. Specifically, the F-statistic value (6.08) exceeded the critical threshold at the 1% significance level, confirming the existence of a stable, long-term relationship between these variables. This finding underscores the interconnectedness of geopolitical risks, economic growth, and FDI inflows in the Turkish context.

Long-term parameter estimates yielded several critical insights. A 1% increase in geopolitical risks, as captured by the GPR index, was found to reduce FDI inflows by 26.6%. This result highlights the significant deterrent effect of geopolitical instability and uncertainties on foreign investment decisions. Investors are often reluctant to commit resources to regions perceived as geopolitically volatile, given the heightened risks associated with such environments. In Turkey's case, ongoing regional conflicts, border tensions, and domestic security challenges contribute to this perceived instability, which, in turn, undermines its attractiveness as an investment destination. Conversely, the analysis revealed that a 1% increase in GDP—reflecting economic growth—leads to a 6.57% increase in FDI inflows. This positive relationship between economic growth and foreign investment underscores the critical role of macroeconomic stability and robust economic performance in attracting foreign capital. Economic growth signals market potential, increased consumer spending power, and a favorable business environment, all of which are highly attractive to foreign investors. In Turkey's case, sustained economic growth can mitigate some of the adverse effects of geopolitical risks, albeit not entirely offsetting them.

The findings of this study carry significant implications for both academia and policymakers. From a theoretical perspective, the results contribute to the growing body of literature examining the determinants of FDI inflows in emerging markets. The observed relationships align with the findings of several notable studies in the field. For instance, the results are consistent with those reported by Soussane et al. (2023), Kyaw et al. (2023), and Lu & Liu (2024), all of which emphasize the negative impact of geopolitical risks and the positive influence of economic growth on FDI inflows. These studies collectively highlight the dual importance of minimizing geopolitical risks and fostering economic growth to create a conducive environment for foreign investment. However, the findings diverge from those of Jha et al. (2024), who present an alternative perspective on the interaction between geopolitical risks and FDI. Jha et al. (2024), argue that geopolitical risks may not always deter foreign investments, particularly in strategic sectors or regions where investors perceive long-term benefits despite short-term uncertainties. This divergence underscores the complexity of the geopolitical-FDI relationship and suggests that sectoral or regional factors may mediate the effects of geopolitical risks.

For policymakers, the results emphasize the need for a two-pronged approach to enhance Turkey's investment climate. First, measures aimed at reducing geopolitical risks and ensuring regional stability are essential. This includes fostering diplomatic relations, resolving border disputes, and implementing robust domestic security measures to mitigate the impact of terrorism and conflict. By addressing these issues, Turkey can enhance investor confidence and reduce the

perceived risks associated with operating in the region. Second, policies that promote economic growth and stability should be prioritized. This includes maintaining sound fiscal and monetary policies, investing in infrastructure development, and fostering a business-friendly regulatory environment. By strengthening the macroeconomic foundations of the Turkish economy, policymakers can create a more attractive and resilient investment environment that offsets some of the adverse effects of geopolitical risks.

The dynamics explored in this study are not unique to Turkey but are reflective of broader trends observed in emerging markets worldwide. Geopolitical risks have increasingly become a critical factor influencing global investment flows, particularly in regions characterized by political instability, border conflicts, and economic uncertainty. At the same time, economic growth remains a universal determinant of FDI inflows, underscoring its importance as a stabilizing factor amid global volatility. The interplay between these variables highlights the delicate balance that emerging markets must navigate to attract foreign investments. While economic growth is a necessary condition for fostering investment, it is not sufficient in isolation. Addressing geopolitical risks and creating a stable and secure investment climate are equally critical components of a successful FDI strategy.

This study provides a comprehensive analysis of the impact of geopolitical risks and economic growth on FDI inflows to Turkey over the period 1985–2023. The findings reveal a complex yet significant relationship among these variables, with geopolitical risks acting as a deterrent to investment and economic growth serving as a key driver of FDI inflows. By aligning with the broader literature while offering unique insights specific to the Turkish context, this study contributes to our understanding of the determinants of foreign investment in emerging markets. The results also highlight critical policy implications, emphasizing the importance of addressing geopolitical risks and fostering economic growth to enhance Turkey's investment attractiveness. While the findings are aligned with the broader consensus in the literature, they also invite further research to explore sectoral and regional variations in the impact of geopolitical risks on FDI. Ultimately, this study underscores the need for a holistic approach to investment policy, balancing economic, geopolitical, and regional considerations to maximize Turkey's potential as a destination for foreign direct investment.